ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 22ας Οκτωβρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-241/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Conseil d'État (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

National Farmers' Union

και

Secrétariat général du gouvernement,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς το κύρος των αποφάσεων 98/692/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1998, για την τροποποίηση της απόφασης 98/256/ΕΚ σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα για προστασία από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΕΕ L 328, σ. 28), και 1999/514/ΕΚ της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1999, για τον καθορισμό της ημερομηνίας κατά την οποία μπορεί να αρχίσει η αποστολή από το Ηνωμένο Βασίλειο προϊόντων που προέρχονται από βοοειδή σύμφωνα με το βασιζόμενο στην ημερομηνία καθεστώς εξαγωγής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της απόφασης 98/256/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 195, σ. 42), καθώς και ως προς την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, και ιδίως του άρθρου 30 ΕΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J.-P. Puissochet, M. Wathelet και R. Schintgen, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, D. A. O. Edward, P. Jann, B. Σκουρή, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues και A. Rosas (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: L. Hewlett, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η National Farmers' Union, εκπροσωπούμενη από τον C. Lewis, barrister, ενεργούντα κατ' εντολή του P. Willis, solicitor,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους R. Abraham και G. de Bergues και την R. Loosli-Surrans,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, επικουρούμενο από τον M. Hoskins, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους D. Booss και G. Berscheid,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της National Farmers' Union, εκπροσωπούμενης από τον S. Isaacs, QC, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την R. Loosli-Surrans και τον F. Alabrune, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τους J. E. Collins και M. Hoskins, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον G. Berscheid, κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουλίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 28ης Μαΐου 2001, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιουνίου 2001, το Conseil d'État υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν, πρώτον, τη δυνατότητα κράτους μέλους να αμφισβητήσει το κύρος κοινοτικών αποφάσεων επικαλούμενο μεταβολές των πραγματικών και νομικών περιστάσεων που επήλθαν μετά την εκπνοή των προθεσμιών προς άσκηση προσφυγής κατά των αποφάσεων αυτών, δεύτερον, την ερμηνεία της αρχής της προφυλάξεως και, τρίτον, την ερμηνεία του άρθρου 30 ΕΚ.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της National Farmers' Union και της Secrétariat général du gouvernement σχετικά με σιωπηρές αποφάσεις περί αρνήσεως καταργήσεως ορισμένων εθνικών μέτρων σχετικών με την απαγόρευση εισαγωγής στο γαλλικό έδαφος βοείου κρέατος και προϊόντων από βοοειδή προερχομένων από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Νομικό πλαίσιο

3 Κατόπιν της ανακαλύψεως πιθανής σχέσεως μεταξύ μιας παραλλαγής της ασθένειας Creutzfeldt-Jacob, ασθένειας που προσβάλλει τον άνθρωπο, και της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών (στο εξής: ΣΕΒ), η οποία τότε είχε εξαπλωθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 96/239/ΕΚ, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΕΕ L 78, σ. 47, στο εξής: απόφαση απαγορεύσεως των εξαγωγών), με την οποία απαγόρευσε στο Ηνωμένο Βασίλειο να αποστέλλει από το έδαφός του προς τα άλλα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων, ζώντα βοοειδή, βόειο κρέας και προϊόντα που λαμβάνονται από βοοειδή.

4 Η απόφαση αυτή στηρίχθηκε στη Συνθήκη ΕΚ, στην οδηγία 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 224, σ. 29), όπως είχε τροποποιηθεί με την οδηγία 92/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1992, για τον καθορισμό των όρων υγειονομικού ελέγχου καθώς και των υγειονομικών όρων που διέπουν το εμπόριο και τις εισαγωγές στην Κοινότητα προϊόντων που δεν υπόκεινται, όσον αφορά τους προαναφερόμενους όρους, στις ειδικές κοινοτικές ρυθμίσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο I του παραρτήματος Α της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ και, όσον αφορά τους παθογόνους παράγοντες, της οδηγίας 90/425 (ΕΕ 1993, L 62, σ. 49, στο εξής: οδηγία 90/425), και ιδίως στο άρθρο της 10, παράγραφος 4, καθώς και στην οδηγία 89/662/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 395, σ. 13), όπως είχε τροποποιηθεί με την οδηγία 92/118 (στο εξής: οδηγία 89/662), και ιδίως στο άρθρο της 9.

5 Η απόφαση απαγορεύσεως των εξαγωγών προέβλεπε, στο άρθρο 3, ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα υπέβαλλε κάθε δύο εβδομάδες στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων που θα είχαν ληφθεί για την προστασία από τη ΣΕΒ σύμφωνα με τις κοινοτικές και εθνικές διατάξεις.

6 Κατά την έβδομη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως απαγορεύσεως των εξαγωγών, η απόφαση αυτή θα αναθεωρούνταν μετά από εξέταση ενός συνόλου στοιχείων που ανέφερε η ίδια.

7 Στις 16 Μαρτίου 1998 το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 98/256/ΕΚ, σχετικά με επείγοντα μέτρα για προστασία από την σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών και σχετικά με την τροποποίηση της αποφάσεως 94/474/ΕΚ και την κατάργηση της αποφάσεως 96/239 (ΕΕ L 113, σ. 32), με την οποία προέβη σε άρση της απαγορεύσεως εξαγωγής ορισμένων ειδών κρέατος και προϊόντων κρέατος, προερχομένων από βοοειδή που εσφάγησαν στη Βόρεια Ιρλανδία, υπό τους αυστηρούς όρους που προέβλεπε το εξαγωγικό καθεστώς πιστοποιημένων αγελών («Export Certified Herds Scheme — ECHS», στο εξής: ΕΚΠΑ).

8 Με την απόφαση 98/692/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1998, για την τροποποίηση της απόφασης 98/256 (ΕΕ L 328, σ. 28), καθιερώθηκε μέσω τροποποιήσεως του άρθρου 6 της αποφάσεως 98/256 η αρχή ότι επιτρέπεται η αποστολή προϊόντων από βοοειδή εντός του πλαισίου εξαγωγικού καθεστώτος με χρονολογική βάση («Date-Based Export Scheme —DBES», στο εξής: καθεστώς ΕΚΧΒ).

9 Το ΕΚΧΒ περιγράφεται στο παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 98/256, το οποίο προστέθηκε στην απόφαση αυτή με την απόφαση 98/692.

10 Το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 3, της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 περιγράφει περιοριστικά τα επιλέξιμα ζώα για το ΕΚΧΒ. Πρέπει να είναι δυνατή η σαφής ταυτοποίηση των ζώων αυτών καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους και να μπορεί να εντοπιστεί η προέλευσή τους.

11 Το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 4, της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 ορίζει ότι οποιοδήποτε ζώο δεν πληροί όλες τις απαιτήσεις του καθεστώτος ΕΚΧΒ πρέπει να απορρίπτεται αυτομάτως.

12 Το παράρτημα ΙΙΙ της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 ορίζει, στο σημείο του 5, ότι η σφαγή των επιλέξιμων ζώων πρέπει να γίνεται σε ειδικά σφαγεία που δεν χρησιμοποιούνται για τη σφαγή μη επιλέξιμων ζώων. Το άρθρο 6 και το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 6, της εν λόγω αποφάσεως προβλέπουν ειδικούς όρους όσον αφορά τον τεμαχισμό των κρεάτων.

13 Το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 7, της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 προβλέπει ότι η δυνατότητα ανασυστάσεως του ιστορικού των κρεάτων και των προϊόντων κρέατος πρέπει να είναι απόλυτα εξασφαλισμένη.

14 Τα άρθρα 14 έως 17 της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 έχουν ως εξής:

«Άρθρο 14

Η Επιτροπή διενεργεί επιτόπιες κοινοτικές επιθεωρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο για να εξακριβώσει την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας απόφασης, ιδίως σε σχέση με την εφαρμογή των επίσημων ελέγχων.

Άρθρο 15

Το Ηνωμένο Βασίλειο αποστέλλει κάθε μήνα στην Επιτροπή έκθεση για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας από τη ΣΕΒ, που λαμβάνονται σύμφωνα με τις εθνικές και τις κοινοτικές διατάξεις.

Άρθρο 16

Η παρούσα απόφαση αναθεωρείται τακτικά, υπό το πρίσμα των νέων διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων. Κατά περίπτωση, η παρούσα απόφαση τροποποιείται, κατόπιν διαβουλεύσεων με την αρμόδια επιστημονική επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 18 της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ.

Άρθρο 17

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε να συμμορφωθούν με την παρούσα απόφαση. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.»

15 Το άρθρο 6, παράγραφος 5, της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 ορίζει ότι η Επιτροπή, αφού εξακριβώσει κατόπιν κοινοτικών επιθεωρήσεων ότι εφαρμόστηκαν

όλες οι διατάξεις της αποφάσεως αυτής και αφού ενημερώσει τα κράτη μέλη, ορίζει την ημερομηνία από την οποία μπορούν να αρχίσουν οι αποστολές των προϊόντων τα οποία αφορά το παράρτημα ΙΙΙ της εν λόγω αποφάσεως.

16 Κατ' εφαρμογή της διατάξεως αυτής, με την απόφαση 1999/514/ΕΚ της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1999, για τον καθορισμό της ημερομηνίας κατά την οποία μπορεί να αρχίσει η αποστολή από το Ηνωμένο Βασίλειο προϊόντων που προέρχονται από βοοειδή σύμφωνα με το βασιζόμενο στην ημερομηνία καθεστώς εξαγωγής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της απόφασης 98/256 (ΕΕ L 195, σ. 42), ορίστηκε ως ημερομηνία ενάρξεως της αποστολής η 1η Αυγούστου 1999.

17 Στο γαλλικό δίκαιο, η απαγόρευση της εισαγωγής βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου προκύπτει από την κανονιστική απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1998, περί ειδικών μέτρων για ορισμένα προϊόντα βοείου προελεύσεως που αποστέλλονται από το Ηνωμένο Βασίλειο (JORF της 2ας Δεκεμβρίου 1998, σ. 18169).

18 Το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής απαγορεύει την εισαγωγή από το Ηνωμένο Βασίλειο ζωικών αλεύρων και προϊόντων που τα περιέχουν. Το άρθρο 4 της ίδιας αποφάσεως απαγορεύει την εισαγωγή κρεάτων και προϊόντων με βάση το κρέας που προέρχονται από βοοειδή που εσφάγησαν στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός από τη Βόρεια Ιρλανδία. Το άρθρο 10 απαγορεύει την εισαγωγή ζελατίνης, όξινου φωσφορικού ασβεστίου και κολλαγόνου, που είναι δυνατόν να εισέλθουν στην ανθρώπινη ή ζωική αλυσίδα διατροφής και τα οποία προέρχονται από βοοειδή που εσφάγησαν στο Ηνωμένο Βασίλειο.

19 Η κανονιστική απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1998 τροποποιήθηκε με κανονιστική απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 1999 (JORF της 12ης Οκτωβρίου 1999, σ. 15220), για να επιτραπεί η διαμετακόμιση βοείου κρέατος προερχομένου από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Με το συνοπτικό δικόγραφο της προσφυγής και το συμπληρωματικό υπόμνημα, που πρωτοκολλήθηκαν στη Γραμματεία του τμήματος εκδικάσεως ενδίκων διαφορών του Conseil d'État στις 5 Ιουνίου 2000 και στις 5 Οκτωβρίου 2000 αντίστοιχα, η National Farmers' Union ζητεί από το ως άνω δικαστήριο:

— να ακυρώσει τη σιωπηρή απορριπτική απόφαση του Πρωθυπουργού της Γαλλίας, που απορρέει από την παράλειψη εκδόσεως αποφάσεως, εντός τεσσάρων μηνών, επί της αιτήσεως που του υποβλήθηκε στις 4 Οκτωβρίου 1999 και με την οποία ζητήθηκε η άρση της απαγορεύσεως των εξαγωγών βρετανικού βοείου κρέατος προς τη Γαλλία·

— να ακυρώσει τη σιωπηρή απορριπτική απόφαση του Πρωθυπουργού, του Υπουργού Γεωργίας και Αλιείας και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Βιομηχανίας της Γαλλίας, που απορρέει από την παράλειψή τους να εκδώσουν απόφαση, εντός τεσσάρων μηνών, επί της αιτήσεως που τους υποβλήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2000 και με την οποία ζητήθηκε η κατάργηση της από 28 Οκτωβρίου 1998 αποφάσεως·

— να υποχρεώσει τις αρχές αυτές να καταργήσουν τις διατάξεις των άρθρων 2, 4 και 10 της από 28 Οκτωβρίου 1998 αποφάσεως εντός προθεσμίας τριών μηνών από την έκδοση της αποφάσεώς του, επ' απειλή προστίμου 5 000 γαλλικών φράγκων (FRF) για κάθε ημέρα καθυστερήσεως·

— να υποχρεώσει το Δημόσιο να της καταβάλει το ποσό των 20 000 FRF για τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε και τα οποία δεν περιλαμβάνονται στη δικαστική δαπάνη.

21 Όπως διευκρινίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, οι σιωπηρές αποφάσεις περί απορρίψεως των αιτήσεων περί άρσεως της απαγορεύσεως των εξαγωγών θεωρούνται ότι ελήφθησαν τέσσερις μήνες μετά την υποβολή των αιτήσεων αυτών από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, ήτοι στις 4 Φεβρουαρίου και στις 3 Ιουνίου 2000 αντιστοίχως.

22 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, ο Υπουργός Γεωργίας και Αλιείας επικαλέστηκε, αφενός, την από 6 Δεκεμβρίου 1999 γνωμοδότηση του Γαλλικού Γραφείου για την Υγειονομική Ασφάλεια των Τροφίμων (Agence française de sécurité sanitaire des aliments), κατά την οποία η άρση της απαγορεύσεως των εξαγωγών ενείχε πιθανούς κινδύνους λόγω της υφιστάμενης αβεβαιότητας σχετικά με τη διάδοση της μολυσματικότητας στον οργανισμό των βοοειδών με την πάροδο του χρόνου και με τους διαφόρους τρόπους μεταδόσεως του μολυσματικού παράγοντα και, αφετέρου, το πρακτικό των συνεδριάσεων της Μόνιμης Κτηνιατρικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ενώσεως της 23ης και της 24ης Νοεμβρίου καθώς και της 6ης Δεκεμβρίου 1999, από το οποίο προκύπτει ότι, κατά τις ως άνω ημερομηνίες, πολλά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως δεν επιθυμούσαν να χρησιμοποιήσουν ειδικό σύστημα επισημάνσεως για το βρετανικό κρέας που ελάμβαναν και προόριζαν για επαναποστολή, κατόπιν μεταποιήσεως, σε άλλο κράτος μέλος. Ο εν λόγω υπουργός ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι με βάση τα προεκτεθέντα στοιχεία, των οποίων έλαβε γνώση μετά την παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής κατά των αποφάσεων 98/692 και 99/514, αλλά πριν από την έκδοση των προσβαλλόμενων αποφάσεων, οι εν λόγω κοινοτικές αποφάσεις συνιστούσαν παραβίαση της αρχής της προφυλάξεως, που διατυπώνεται στο άρθρο 174 ΕΚ. Επικαλέστηκε, τέλος, ότι επιβεβαιώθηκε, όπως έμαθε στις 30 Ιουνίου 2000, η ύπαρξη ενός πρώτου κρούσματος ΣΕΒ στο Ηνωμένο Βασίλειο σε βοοειδές που γεννήθηκε μετά την 1η Αυγούστου 1996, ημερομηνία απαγορεύσεως της πωλήσεως και χρησιμοποιήσεως ζωικών αλεύρων, πράγμα που δημιουργεί φόβους ότι το σύστημα ΕΚΧΒ δεν είναι αποτελεσματικό.

23 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Conseil d'État, εκτιμώντας ότι η νομιμότητα των προσβληθεισών ενώπιον αυτού αποφάσεων εξαρτάται αναγκαίως από το κύρος των αποφάσεων 98/692 και 1999/514, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) [Δ]εδομένου του κανονιστικού χαρακτήρα των αποφάσεων 98/692/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1998, και 1999/514/ΕΚ της Επιτροπής, της

23ης Ιουλίου 1999, και παρά την παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής κατ' αυτών, μπορεί ένα κράτος μέλος να επικαλεστεί λυσιτελώς ουσιώδεις μεταβολές πραγματικών ή νομικών περιστάσεων, που επήλθαν μετά την παρέλευση των προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής κατά των αποφάσεων αυτών, εφόσον λόγω των αλλαγών αυτών μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω το κύρος τους[;]

2) [Η] ταν, κατά την ημερομηνία εκδόσεως των αποφάσεων των γαλλικών αρχών, οι προπαρατεθείσες αποφάσεις της Επιτροπής έγκυρες από την άποψη της θεσπιζόμενης με το άρθρο 174 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αρχής της προφυλάξεως[;]

3) [Π]αρέχουν οι διατάξεις του άρθρου 30 (πρώην 36) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε ένα κράτος μέλος την εξουσία να απαγορεύει τις εισαγωγές γεωργικών προϊόντων και ζώντων ζώων, δεδομένου ότι με τις οδηγίες 89/662/ΕΟΚ και 90/425/ΕΟΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πραγματοποιήθηκε η εναρμόνιση των μέτρων που ήταν αναγκαία για την επίτευξη του προβλεπόμενου από το άρθρο αυτό ειδικού σκοπού της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων[;]»

24 Στο σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, το Conseil d'État διευκρινίζει ότι το δεύτερο ερώτημα υποβάλλεται για την περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο.

Επί του πρώτου ερωτήματος

25 Με το πρώτο ερώτημα το Conseil d'État ερωτά εάν, δεδομένου του κανονιστικού χαρακτήρα των αποφάσεων 98/692 και 1999/514 και παρά την παρέλευση της προ-

θεσμίας ασκήσεως προσφυγής κατ' αυτών, ένα κράτος μέλος μπορεί να επικαλεστεί λυσιτελώς τις ουσιώδεις μεταβολές των πραγματικών ή νομικών περιστάσεων που επήλθαν μετά την παρέλευση των προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής κατά των αποφάσεων αυτών, εφόσον λόγω των αλλαγών αυτών μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω το κύρος των εν λόγω αποφάσεων.

Κατατεθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις

26 Η National Farmers' Union, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή προτείνουν να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό. Υπενθυμίζουν ότι απόφαση κοινοτικού οργάνου η οποία δεν προσβλήθηκε από τον αποδέκτη της εντός της προθεσμίας του άρθρου 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ καθίσταται απρόσβλητη έναντι αυτού. Η αρχή αυτή ισχύει για τα κράτη μέλη, τα οποία δεν έχουν το δικαίωμα να επικαλεστούν την έλλειψη νομιμότητας της εν λόγω αποφάσεως στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας, είτε πρόκειται για διαδικασία του άρθρου 88 ΕΚ (απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1978, 156/77, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή τόμος 1978, σ. 587, σκέψη 21) ή του άρθρου 226 ΕΚ (απόφαση της 10ης Ιουνίου 1993, C-183/91, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1993, σ. I-3131, σκέψη 10) είτε για τη διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως (αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1994, C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, Συλλογή 1994, σ. I-833, σκέψεις 15, 18 και 25, καθώς και της 30ής Ιανουαρίου 1997, C-178/95, Wiljo, Συλλογή 1997, σ. I-585, σκέψη 19).

27 Συγκεκριμένα, κατά τη National Farmers' Union, η εφαρμογή σε κράτος μέλος του υπενθυμισθέντος στην προηγούμενη σκέψη κανόνα δικαιολογείται εν όψει του ότι αποφασιστική σημασία έχει να καθορισθεί αν αυτός που επικαλείται την έλλειψη νομιμότητας μιας αποφάσεως ήταν αποδέκτης της και εάν ανάλωσε το δικαίωμα να την προσβάλει. Πράγματι, οι περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο αναγνώρισε υπέρ διαδίκου το δικαίωμα να αμφισβητήσει το κύρος κοινοτικής διατάξεως, ως προς την οποία είχε εκπνεύσει η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής, ήταν αυτές στις οποίες δεν ήταν βέβαιο αν ο προσφεύγων είχε το δικαίωμα να προσβάλει την κοι-

νοτική πράξη, διότι επρόκειτο περί κανονισμού γενικής ισχύος (απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1996, C-241/95, Accrington Beef κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-6699) ή περί οδηγίας απευθυνόμενης στα κράτη μέλη (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-408/95, Eurotunnel κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-6315). Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η Γαλλική Δημοκρατία ήταν αποδέκτης των αποφάσεων 98/256 και 1999/514 και είχε το δικαίωμα να αμφισβητήσει το κύρος τους. Επομένως, δεν μπορεί πλέον να επικαλεστεί την έλλειψη νομιμότητάς τους.

28 Συναφώς, η Επιτροπή διατυπώνει επιφυλάξεις ως προς το κατά πόσον είναι κρίσιμη ο εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου χαρακτηρισμός των αποφάσεων 98/692 και 1999/514 ως «κανονιστικών». Κατ' αυτήν, το ζήτημα δεν είναι αν ορισμένα από τα ληφθέντα μέτρα μπορούν να έχουν γενικό χαρακτήρα και να αφορούν επιχειρηματίες, αλλά να διαπιστωθεί ότι οι εν λόγω αποφάσεις είχαν ως αποδέκτη τη Γαλλική Δημοκρατία.

29 Επικουρικά, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα προβληθέντα από τις γαλλικές αρχές ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου περιστατικά και στοιχεία είναι μεταγενέστερα της εκδόσεως των αποφάσεων 98/692 και 1999/514, ενώ, κατά πάγια νομολογία, η νομιμότητα μιας πράξεως πρέπει να κρίνεται σε συνάρτηση με τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίστανται κατά τον χρόνο εκδόσεώς της (απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-248/95 και C-249/95, SAM Schiffahrt και Stapf, Συλλογή 1997, σ. I-4475, σκέψη 46). Έτσι, το κύρος μιας κοινοτικής πράξεως δεν μπορεί να εξαρτάται από αναδρομικές εκτιμήσεις σχετικά με το βαθμό αποτελεσματικότητάς της (αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-133/93, C-300/93 και C-362/93, Crispoltoni κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-4863, σκέψη 43, και της 12ης Ιουλίου 2001, C-189/01, Jippes κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-5689, σκέψη 84). Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η έννοια της ουσιώδους μεταβολής, την οποία επικαλείται η Γαλλική Κυβέρνηση, ενέχει τον κίνδυνο να εξαρτάται τελικά η νομιμότητα μιας κοινοτικής πράξεως από το αν είναι ορθή με βάση τις νεότερες επιστημονικές εξελίξεις, πράγμα που αντίκειται στην αρχή της ασφάλειας δικαίου που ισχύει για τις κοινοτικές πράξεις.

30 Η National Farmers' Union, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή υπενθυμίζουν ότι, σε περίπτωση μεταβολής περιστάσεων που δικαιολογεί, κατά την

άποψη ενός κράτους μέλους, την τροποποίηση αποφάσεων που έχουν καταστεί απρόσβλητες, αυτό το κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί την έλλειψη νομιμότητας της αρχικής αποφάσεως, αλλά πρέπει να ακολουθήσει την αρμόζουσα νομική διαδικασία, δηλαδή να ασκήσει την προσφυγή κατά παραλείψεως που προβλέπει το άρθρο 232 ΕΚ (διάταξη της 21ης Ιουνίου 2000, C-514/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-4705, σκέψη 48).

31 Η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρεί, αντίθετα, ότι επιβάλλεται να δοθεί ως απάντηση στο πρώτο ερώτημα ότι ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα να επικαλεστεί, όσον αφορά τις πραγματικές ή νομικές περιστάσεις, νέα στοιχεία, των οποίων έλαβε γνώση μετά την παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής κατά των δυνάμενων να προσβληθούν αποφάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι τα στοιχεία αυτά είναι ουσιώδη.

32 Η κυβέρνηση αυτή σχυρίζεται ότι, όπως το Conseil d'État επισήμανε με το πρώτο ερώτημά του, οι αποφάσεις 98/692 και 1999/514 εμπεριέχουν ένα σύνολο κανονιστικών στοιχείων που τις καθιστούν πλησιέστερες προς κανονισμό παρά προς απόφαση, διότι ισχύουν για αντικειμενικώς καθοριζόμενες καταστάσεις και παράγουν νομικά αποτελέσματα έναντι κατηγοριών προσώπων που προσδιορίζονται κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο. Η επίκληση των αποφάσεων αυτών από την Επιτροπή, στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-1/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2001, σ. I-9989), προκειμένου να αποδειχθεί η πλήρης εναρμόνιση των προληπτικών μέτρων κατά της ΣΕΒ, κατατείνει και αυτή στον εκ νέου χαρακτηρισμό τους. Με βάση τον νέο αυτό χαρακτηρισμό, το κράτος μέλος μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 241 ΕΚ προκειμένου να προβάλει την έλλειψη νομιμότητας των προπαρατεθεισών αποφάσεων, διότι η προπαρατεθείσα νομολογία TWD Textilwerke Deggendorf δεν ισχύει για τις έχουσες κανονιστικό χαρακτήρα πράξεις.

33 Όσον αφορά τη δυνατότητα επικλήσεως νέων στοιχείων, η Γαλλική Κυβέρνηση τονίζει ότι, με τη σκέψη 47 της προπαρατεθείσας αποφάσεως SAM Schiffahrt και Stapf, το Δικαστήριο δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο «το κύρος μιας πράξεως [να] μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να κριθεί σε σχέση με νέα στοιχεία συντρέξαντα μετά την έκδοσή της». Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώθηκε με τη σκέψη 47 της απο-

φάσεως της 21ης Μαρτίου 2000, C-6/99, Greenpeace France κ.λπ. (Συλλογή 2000, σ. I-1651), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, «σε περίπτωση που το οικείο κράτος μέλος έχει εν τω μεταξύ στη διάθεσή του νέα στοιχεία που το οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το προϊόν για το οποίο έγινε η γνωστοποίηση είναι δυνατό να συνεπάγεται κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, δεν θα είναι υποχρεωμένο να δώσει τη συγκατάθεσή του [...]».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

34 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, οποιαδήποτε απόφαση των κοινοτικών οργάνων δεν προσβλήθηκε από τον αποδέκτη της εντός της προθεσμίας του άρθρου 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ καθίσταται απρόσβλητη έναντι αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψεις 20 έως 24, Επιτροπή κατά Ελλάδος, σκέψεις 9 και 10, TWD Textilwerke Deggendorf, σκέψη 13, και την απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2001, C-239/99, Nachi Europe, Συλλογή 2001, σ. I-1197, σκέψη 29). Η νομολογία αυτή στηρίζεται κυρίως στο σκεπτικό ότι οι προθεσμίες για την άσκηση προσφυγής αποσκοπούν στην προστασία της ασφαλείας δικαίου, αποτρέποντας την επ' αόριστον αμφισβήτηση των κοινοτικών πράξεων που παράγουν έννομα αποτελέσματα (προπαρατεθείσα απόφαση Wiljo, σκέψη 19).

35 Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι οι ίδιες επιτακτικές ανάγκες ασφαλείας δικαίου οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο λήπτης κρατικής ενισχύσεως, η οποία αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως της Επιτροπής της οποίας άμεσος αποδέκτης ήταν μόνον το κράτος μέλος στο οποίο υπάγεται ο λήπτης αυτός, ο οποίος είχε αναμφιβόλως το δικαίωμα προσβολής της οικείας αποφάσεως, αλλά άφησε να παρέλθει άπρακτη η προβλεπόμενη συναφώς στο άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ αποσβεστική προθεσμία, δεν έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της αποφάσεως αυτής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στα πλαίσια προσφυγής κατά των μέτρων που έλαβαν οι εθνικές αρχές σε εκτέλεσή της (προπαρατεθείσες αποφάσεις TWD Textilwerke Deggendorf, σκέψεις 17 και 20, και Wiljo, σκέψεις 20 και 21). Το Δικαστήριο θεώρησε πράγματι ότι ενδεχόμενη υιοθέτηση της αντίθετης λύσης θα ισοδυναμούσε με αναγνώριση, υπέρ του λήπτη της ενισχύσεως, της ευχέρειας να παρακάμψει το απρόσβλητο της αποφάσεως με το οποίο, δυνάμει της αρχής της ασφαλείας δικαίου, πρέπει να περιβάλλεται μια απόφαση μετά την εκπνοή των προθεσμιών για την άσκηση της προσφυγής (προπαρατεθείσες αποφάσεις TWD Textilwerke Deggendorf, σκέψη 18, και Wiljo, σκέψη 21).

36 Οι ίδιες σκέψεις περί ασφάλειας δικαίου δικαιολογούν ότι ένα κράτος μέλος, το οποίο είναι διάδικος σε δίκη ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, δεν επιτρέπεται να επικαλεστεί, ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, την έλλειψη νομιμότητας κοινοτικής αποφάσεως, της οποίας είναι αποδέκτης και κατά της οποίας δεν άσκησε προσφυγή ακυρώσεως εντός της προς τούτο προβλεπόμενης από το άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ προθεσμίας.

37 Όσον αφορά τη δυνατότητα επικλήσεως νέων στοιχείων, που συνέτρεξαν μετά την έκδοση κοινοτικής πράξεως, προκειμένου να αμφισβητηθεί η νομιμότητά της, πρέπει να υπενθυμιστθεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η νομιμότητα μιας πράξεως πρέπει να κρίνεται σε συνάρτηση με τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίσταντο κατά τον χρόνο εκδόσεώς της (απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1979, 15/76 και 16/76, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 141, σκέψη 7, και προπαρατεθείσα απόφαση SAM Schiffahrt και Stapf, σκέψη 46). Ειδικότερα, το κύρος της δεν μπορεί να εξαρτάται από αναδρομικές εκτιμήσεις σχετικά με τον βαθμό αποτελεσματικότητας της πράξεως αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση Jippes κ.λπ., σκέψη 84).

38 Επιπλέον, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το άρθρο 16 της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 προβλέπει την τακτική αναθεώρησή της υπό το πρίσμα των νέων διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων, πρέπει να επισημανθεί ότι, αν ένα κράτος μέλος θεωρεί ότι νέα στοιχεία υποχρεώνουν την Επιτροπή να εκδώσει νέα απόφαση, σε αυτό το κράτος μέλος εναπόκειται να ακολουθήσει τις προβλεπόμενες από τη Συνθήκη και τις κοινοτικές πράξεις διαδικασίες και, ενδεχομένως, να ακολουθήσει τη διαδικασία της προσφυγής κατά παραλείψεως που προβλέπεται προς τούτο (προπαρατεθείσα διάταξη Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 48).

39 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι το κράτος μέλος, το οποίο είναι αποδέκτης των αποφάσεων 98/692 και 1999/514 και δεν αμφισβήτησε τη νομιμότητα των αποφάσεων αυτών εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ προθεσμίας, δεν μπορεί να επικαλεστεί παραδεκτώς στη συνέχεια, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, την έλλειψη νομιμότητάς τους προκειμένου να αμφισβητήσει τη βασιμότητα προσφυγής ασκηθείσας κατ' αυτού.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

40 Με το δεύτερο ερώτημά του, που υποβλήθηκε για την περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, κατά τον χρόνο λήψεως των σιωπηρών απορριπτικών αποφάσεων των γαλλικών αρχών, οι αποφάσεις 98/692 και 1999/514 ήταν έγκυρες από την άποψη της θεσπιζόμενης με το άρθρο 174 ΕΚ αρχής της προφυλάξεως.

41 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το δεύτερο ερώτημα είναι άνευ αντικειμένου και δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση σε αυτό.

Επί του τρίτου ερωτήματος

42 Με το τρίτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν ένα κράτος μέλος μπορεί βασίμως να επικαλεστεί το άρθρο 30 ΕΚ για να απαγορεύσει τις εισαγωγές γεωργικών προϊόντων και ζώντων ζώων, δεδομένου ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι με τις οδηγίες 89/662 και 90/425 πραγματοποιήθηκε η εναρμόνιση των μέτρων που ήταν αναγκαία για την επίτευξη του προβλεπόμενου από το άρθρο αυτό ειδικού σκοπού της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων.

Κατατεθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις

43 Τόσο η National Farmers' Union όσο και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή παραπέμπουν στη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία απαγορεύεται η προσφυγή στο άρθρο 30 ΕΚ όταν υφίστανται μέτρα εναρμονίσεως.

44 Όσον αφορά τις εφαρμοστέες διατάξεις, και οι τρεις θεωρούν ότι, εκτός από τις οδηγίες 89/662 και 90/425, στις οποίες αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο με το τρίτο ερώτημα, πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι αποφάσεις 98/256, 98/692 και 1999/514, οι οποίες εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή των εν λόγω οδηγιών και εγκαθιδρύουν το καθεστώς ΕΚΧΒ. Η Επιτροπή προσθέτει ότι το ως άνω πλέγμα διατάξεων πρέπει να συμπληρωθεί με τις λοιπές εφαρμοστέες εν προκειμένω διατάξεις, όπως οι σχετικές με το νωπό κρέας, τα παρασκευάσματα από κρέας ή τα προϊόντα με βάση το κρέας.

45 Η National Farmers' Union, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι υπήρχε εναρμόνιση αποκλείουσα την επίκληση, εκ μέρους της Γαλλικής Κυβερνήσεως, του άρθρου 30 ΕΚ. Η προσφεύγουσα στη διαφορά της κύριας δίκης, αν και επισημαίνει ότι, με τη σκέψη 126 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Γαλλίας, το Δικαστήριο δεν έλαβε θέση ως προς τα υποκείμενα στο ΕΚΧΒ προϊόντα που τεμαχίσθηκαν, μεταποιήθηκαν ή ανασυσκευάσθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και αργότερα εξήχθησαν στη Γαλλία χωρίς να τεθεί επ' αυτών χωριστό σήμα, εκφράζει πάντως συναφώς μια επιφύλαξη. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, αντίθετα, θεωρούν, ότι το πρόβλημα αυτό, γνωστό ως «τριγωνικές εισαγωγές», συνδέεται με την εκτέλεση από τα κράτη μέλη των αποφάσεων περί οργανώσεως του καθεστώτος ΕΚΧΒ, αλλά δεν θέτει εν αμφιβόλω την ύπαρξη εναρμονίσεως. Εν πάση περιπτώσει, η Γαλλική Κυβέρνηση δεν απαγόρευσε την εισαγωγή των εν λόγω προϊόντων, τα οποία δεν αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης.

46 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, αν η Γαλλική Κυβέρνηση δεν συμφωνούσε με τα θεσπισθέντα μέτρα, αν επιθυμούσε την τροποποίησή τους λόγω νέων στοιχείων ή θεωρούσε αναγκαία τη λήψη συντηρητικών μέτρων, έπρεπε, εν πάση περιπτώσει, να κινηθεί εντός του διαδικαστικού πλαισίου που προβλέπει η οδηγία 89/662, με βάση την οποία εκδόθηκε η απόφαση 98/692, ή να ασκήσει τις προβλεπόμενες από τη Συνθήκη δικαστικές προσφυγές.

47 Η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρεί ότι, κατά τον χρόνο που ελήφθησαν οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης σιωπηρές αποφάσεις περί διατηρήσεως της απαγορεύσεως των εισαγωγών, μπορούσε νομίμως να επικαλεστεί το άρθρο 30 ΕΚ, αφού δεν

υπήρχε πλήρης εναρμόνιση. Η εναρμόνιση αυτή επετεύχθη με την έκδοση του κανονισμού (ΕΚ) 999/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για τη θέσπιση κανόνων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών (ΕΕ L 147, σ. 1), που άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 2001. Η κυβέρνηση αυτή επικαλείται, επίσης, την έλλειψη αξιοπιστίας του συστήματος ταυτοποιήσεως των βοοειδών στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη μη συστηματική εφαρμογή εντός του εδάφους του των όρων του καθεστώτος ΕΚΧΒ και τη μη τήρηση εκ μέρους των κρατών μελών των προϋποθέσεων ανασυστάσεως του ιστορικού και επισημάνσεως του βρετανικού κρέατος, και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα εθνικά μέτρα είναι δικαιολογημένα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

48 Πρέπει να υπενθυμισθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, όταν κοινοτικές οδηγίες προβλέπουν την εναρμόνιση των μέτρων που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας της υγείας των ζώων και των ανθρώπων και διαμορφώνουν ορισμένες κοινοτικές διαδικασίες ελέγχου της τηρήσεως των μέτρων αυτών, δεν δικαιολογείται πλέον η εφαρμογή του άρθρου 30 ΕΚ, οι δε ενδεδειγμένοι έλεγχοι πρέπει να διενεργούνται και τα μέτρα προστασίας πρέπει να λαμβάνονται εντός του πλαισίου που έχουν χαράξει οι οδηγίες εναρμονίσεως (αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1977, 5/77, Tedeschi, Συλλογή τόμος 1977, σ. 475, σκέψη 35, της 23ης Μαΐου 1996, C-5/94, Hedley Lomas, Συλλογή 1996, σ. I-2553, σκέψη 18, της 25ης Μαρτίου 1999, C-112/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1999, σ. I-1821, σκέψη 54, της 11ης Μαΐου 1999, C-350/97, Monsees, Συλλογή 1999, σ. I-2921, σκέψη 24).

49 Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι, ακόμα και αν μια οδηγία δεν προβλέπει κοινοτική διαδικασία ελέγχου της τηρήσεώς της ούτε προβλέπει κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεών της, ένα κράτος μέλος δεν επιτρέπεται να λαμβάνει μονομερώς διορθωτικά ή προστατευτικά μέτρα που έχουν ως σκοπό να αντιμετωπίσουν την ενδεχομένη μη τήρηση από άλλο κράτος μέλος των κανόνων του κοινοτικού δικαίου (προπαρατεθείσα απόφαση Hedley Lomas, σκέψεις 19 και 20).

50 Πράγματι, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, εντός μιας κοινότητας δικαίου όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ένα κράτος μέλος υποχρεούται να τηρεί τις διατάξεις της Συνθήκης και, ιδίως, να ενεργεί στο πλαίσιο των προβλεπόμενων από τη Συνθήκη και από την ισχύουσα νομοθεσία διαδικασιών.

51 Υπό το πρίσμα των διαφορετικών αυτών στοιχείων πρέπει να εξετασθεί αν η Γαλλική Κυβέρνηση μπορούσε, κατά τον χρόνο των επίμαχων στην κύρια δίκη σιωπηρών αποφάσεων, να επικαλεσθεί το άρθρο 30 ΕΚ προκειμένου να διατηρήσει την απαγόρευση εισαγωγής βοείου κρέατος προερχομένου από το Ηνωμένο Βασίλειο.

52 Αν και ο κανονισμός 999/2001 πραγματοποίησε αναμφίβολα πλήρη εναρμόνιση των κανόνων προλήψεως, καταπολεμήσεως και εξαλείψεως ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών, επιβάλλεται η διαπίστωση, όπως τόνισε και και ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 91 έως 94 των προτάσεών του, ότι οι αποφάσεις 98/256 και 98/692, περί του καθεστώτος ΕΚΒΧ, προέβλεψαν τους αναγκαίους κανόνες για την προστασία της δημόσιας υγείας κατά την επανέναρξη των εξαγωγών βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τα υπόλοιπα κράτη μέλη.

53 Οι αποφάσεις αυτές, που προστίθενται στην ήδη υφιστάμενη γενική ρύθμιση, καθορίζουν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας και ανασυστάσεως του ιστορικού των ζώων που μπορούν να εντάσσονται στο πλαίσιο του καθεστώτος ΕΚΒΧ, τους όρους που πρέπει να τηρούν τα σφαγεία καθώς και τους όρους τεμαχισμού του κρέατος, οι οποίοι συμπληρώνουν τις ισχύουσες διατάξεις σχετικά με την απόσυρση ορισμένων συγκεκριμένων εντοσθίων.

54 Εξάλλου, το άρθρο 14 της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 προβλέπει ότι η Επιτροπή πρέπει να διενεργεί κοινοτικές επιθεωρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο για να

εξακριβώνει την εφαρμογή των διατάξεων της εν λόγω αποφάσεως, ενώ το άρθρο 15 της ως άνω αποφάσεως προβλέπει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο αποστέλλει κάθε μήνα στην Επιτροπή εκθέσεις για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας από τη ΣΕΒ.

55 Όσον αφορά τις υποχρεώσεις των λοιπών, πλην του Ηνωμένου Βασιλείου, κρατών μελών, το άρθρο 17 της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 προβλέπει ότι τα κράτη αυτά θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε να συμμορφωθούν με αυτήν και ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

56 Επιπλέον, όπως μνημονεύθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, η τροποποιημένη απόφαση 98/256 διευκρινίζει, στο άρθρο της 16, ότι η απόφαση πρέπει να αναθεωρείται τακτικά, υπό το πρίσμα των νέων διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων, και ότι οι τυχόν τροποποιήσεις γίνονται σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 18 της οδηγίας 89/662.

57 Η εξέταση των διαφορετικών αυτών διατάξεων αποδεικνύει ότι, εκτός από την εναρμόνιση των μέτρων που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας της υγείας των ανθρώπων, η τροποποιημένη απόφαση 98/256 διαμορφώνει διαδικασίες ελέγχου της τηρήσεώς της και προσδιορίζει, διά παραπομπής στην οδηγία 89/662, την προσήκουσα διαδικασία για να γίνονται οι τροποποιήσεις που θα καθίστανται αναγκαίες λόγω της εξελίξεως των επιστημονικών γνώσεων.

58 Όσον αφορά τα επείγοντα μέτρα που μπορεί να λάβει κράτος μέλος σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου για την υγεία των ανθρώπων, πρέπει να υπενθυμισθεί ότι οι αποφάσεις 98/256 και 98/692 εκδόθηκαν με βάση τις οδηγίες 89/662 και 90/425, όσον αφορά την πρώτη απόφαση, και με βάση μόνο την οδηγία 89/662, όσον αφορά τη δεύτερη.

59 Η οδηγία 89/662 περιγράφει, στα άρθρα της 7, 8 και 9, τα μέτρα που μπορεί να λάβει το κράτος μέλος προορισμού, μεταξύ άλλων, όταν οι αρμόδιες αρχές του διαπιστώνουν ότι το εισαχθέν εμπόρευμα δεν ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που ορίζουν οι κοινοτικοί κανόνες. Το άρθρο 7 επιτρέπει την καταστροφή ή την επιστροφή του εμπορεύματος αυτού στον τόπο αποστολής και το άρθρο 9 επιτρέπει, μεταξύ άλλων, τη λήψη από αυτό το κράτος μέλος συντηρητικών μέτρων για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων.

60 Οποιοδήποτε κράτος μέλος αντιμετωπίζει κατάσταση θέτουσα σε κίνδυνο την υγεία του πληθυσμού του πρέπει να δρα σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, που επιβάλλουν άμεση ανακοίνωση των λαμβανομένων μέτρων στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή και στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών αυτών και της Επιτροπής (επί των υποχρεώσεων άμεσης ανακοινώσεως και έντιμης συνεργασίας σε περίπτωση λήψεως συντηρητικών μέτρων, βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά την οδηγία 90/425, απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 2002, C-428/99, Van den Bor, Συλλογή 2002, σ. I-127, σκέψεις 45 έως 48).

61 Εξάλλου, η δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 98/692 προβλέπει την εφαρμογή των συντηρητικών μέτρων τα οποία αφορά το άρθρο 9 της οδηγίας 89/662, σε περίπτωση που διαπιστωθεί, μετά την αποστολή προϊόντων ανταποκρινομένων καταρχήν στους όρους του καθεστώτος ΕΚΧΒ, ότι τα προϊόντα αυτά προέρχονταν από ζώο που στη συνέχεια διαπιστώθηκε ότι ήταν μη επιλέξιμο για το καθεστώς αυτό.

62 Από την εξέταση όλων αυτών των διατάξεων προκύπτει ότι η ισχύουσα ρύθμιση και, ιδίως, η οδηγία 89/662 και οι αποφάσεις 98/256 και 98/692 προβλέπουν την εναρμόνιση που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας της δημόσιας υγείας κατά την επανέναρξη των εξαγωγών βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο στα άλλα κράτη μέλη και διαμορφώνουν κοινοτικές διαδικασίες ελέγχου της τηρήσεώς τους.

63 Είναι αληθές ότι, με τη σκέψη 134 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Γαλλίας, το Δικαστήριο τόνισε ότι υπήρξαν δυσκολίες για την ερμηνεία της τροποποιημένης αποφάσεως 98/256 όσον αφορά τις σχετικές με τη δυνατότητα ανασυστάσεως του ιστορικού των προϊόντων υποχρεώσεις των κρατών μελών. Εντούτοις, αρκεί η διαπίστωση, όπως προκύπτει από τη σκέψη 135 της ίδιας αποφάσεως, ότι αυτές οι δυσκολίες ως προς την ερμηνεία είχαν εκλείψει κατά τον χρόνο λήψεως των επίμαχων στην κύρια δίκη σιωπηρών αποφάσεων περί μη άρσεως της απαγορεύσεως εισαγωγών.

64 Όσον αφορά τα υποκείμενα στο ΕΚΧΒ προϊόντα που τεμαχίσθηκαν, μεταποιήθηκαν ή ανασυσκευάσθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και αργότερα εξήχθησαν στη Γαλλία χωρίς να τεθεί επ' αυτών χωριστό σήμα, αρκεί η διαπίστωση ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν αφορά τέτοια προϊόντα και ότι, εν πάση περιπτώσει, η Γαλλική Κυβέρνηση ουδέποτε αντιτάχθηκε στην εισαγωγή τους.

65 Απ' όλες τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι, αφού η οδηγία 89/662 και η τροποποιημένη απόφαση 98/256 προβλέπουν τους κανόνες που είναι αναγκαίοι για την προστασία της δημόσιας υγείας κατά την επανέναρξη των εξαγωγών βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τα λοιπά κράτη μέλη, διαμορφώνουν κοινοτική διαδικασία ελέγχου της τηρήσεως της εν λόγω αποφάσεως καθώς και διαδικασία αναθεωρήσεώς της υπό το πρίσμα των νέων διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων και προβλέπουν το προσήκον νομικό πλαίσιο για τη λήψη συντηρητικών μέτρων από το κράτος μέλος προορισμού, με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί νομίμως να επικαλεστεί το άρθρο 30 ΕΚ προκειμένου να αντιταχθεί στην επανέναρξη των εισαγωγών, στο έδαφός του, βοείου κρέατος προερχομένου από το Ηνωμένο Βασίλειο, εφόσον οι εισαγωγές αυτές διενεργούνται σύμφωνα με τις αποφάσεις 98/256, όπως έχει τροποποιηθεί, και 1999/514.

Επί των δικαστικών εξόδων

66 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν

αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 28ης Μαΐου 2001 το Conseil d'État, αποφαίνεται:

1) **Το κράτος μέλος, το οποίο είναι αποδέκτης των αποφάσεων 98/692/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1998, για την τροποποίηση της απόφασης 98/256/ΕΚ σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα για προστασία από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών, και 1999/514/ΕΚ της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1999, για τον καθορισμό της ημερομηνίας κατά την οποία μπορεί να αρχίσει η αποστολή από το Ηνωμένο Βασίλειο προϊόντων που προέρχονται από βοοειδή σύμφωνα με το βασιζόμενο στην ημερομηνία καθεστώς εξαγωγής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της απόφασης 98/256/ΕΚ του Συμβουλίου, και το οποίο δεν αμφισβήτησε τη νομιμότητα των αποφάσεων αυτών εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ προθεσμίας, δεν μπορεί να επικαλεστεί παραδεκτώς στη συνέχεια, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, την έλλειψη νομιμότητάς τους προκειμένου να αμφισβητήσει τη βασιμότητα προσφυγής ασκηθείσας κατ' αυτού.**

2) **Δεδομένου ότι η οδηγία 89/662/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, και η**

απόφαση 98/256, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με την απόφαση 98/692, προβλέπουν τους κανόνες που είναι αναγκαίοι για την προστασία της δημόσιας υγείας κατά την επανέναρξη των εξαγωγών βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τα λοιπά κράτη μέλη, διαμορφώνουν κοινοτική διαδικασία ελέγχου της τηρήσεως της εν λόγω αποφάσεως καθώς και διαδικασία αναθεωρήσεώς της υπό το πρίσμα των νέων διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων και προβλέπουν το προσήκον νομικό πλαίσιο για τη λήψη συντηρητικών μέτρων από το κράτος μέλος προορισμού, με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί νομίμως να επικαλεστεί το άρθρο 30 ΕΚ προκειμένου να αντιταχθεί στην επανέναρξη των εισαγωγών, στο έδαφός του, βοείου κρέατος προερχομένου από το Ηνωμένο Βασίλειο, εφόσον οι εισαγωγές αυτές διενεργούνται σύμφωνα με τις αποφάσεις 98/256, όπως έχει τροποποιηθεί με την απόφαση 98/692, και 1999/514.

Rodríguez Iglesias Puissochet Wathelet

Schintgen Gulmann Edward

Jann Σκουρής Macken

Colneric von Bahr

Cunha Rodrigues Rosas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Οκτωβρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias